

שבועות יז-כג

בית התורה

שיעון חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ מחר רבינו אהרן יהודה ליב
בן ר' נח צבי שטיינמן זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 282 פרשת מקץ תשע"ח

הטמא לטהור וסמוך לכך אשה כי תזרע וילדה זכר, וריב"ל אומר שיהיה לו בנים ראויים להוראה שכתוב להבדיל ולהורות.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שמי שמבדיל על יין במוצ"ש יהיו לו בנים זכרים שכתוב להבדיל בשיקודש ובין החולו וכתוב להבדיל על הטמא לטהור וסמוך לכך אשה כי תזרע וילדה זכר, וריב"ל אומר שבניו יהיו ראויים להוראה שכתוב להבדיל ולהורות.
ר' בנימין בן יפת אומר בשם ר"א שמקדש עצמו בשעת תשימש יהיו לו בנים זכרים שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים וסמוך לכך אשה כי תזרע.

חזיקה אומר שר"א ור"ע נחלקו במשנה אם צריך לדעת אם נטמא בשרץ ונבילה שר"א סובר שצריך לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה, ור"ע סובר שלא צריך לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה, וכן ביאר עולא שבוה נחלקו ר"א ור"ע שהוא הקשה בדברי ר"א שר"א אמר במשנה לגבי חלב ונתור ואכל אחד מהם או שבת ויהי"כ יחד ולא ידע מה חילל או אשתו נדה ואחרות, עמו ולא ידע את מי בעל, ואמר ר"א ממה נפשך אם חלב אכל חייב ואם נתור אכל הוא חייב וכן אם חילל שבת הוא חייב וכן בחילל יהי"כ וכן בעל אשתו נדה הוא חייב וכן בעל אחרות, ור"י יהושע אמר לו הרי נאמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא אף על שידוע לך כמה חטא, וביאר עולא ששם כתוב אשר חטא והביא הטא כל שהוא בין לגבי טומאת מקדש וקדשיו כבר נאמר בכל דבר טמא א"כ מדוע כתוב שוב או בנבלת שרץ טמא אלא ללמד שיש לו לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה,

דף יט ור"ע סובר שאגב שכתבו במהם וחייה כדברי רבי לכן כתבו גם שרץ, וכמו ששנו אצל ר"י ישמעאל שפרשה נאמרה ושנית אפילו בשביל דבר אחד שמתחדש בה, ור"א למד ממה שכתוב בה לעמט מתעסק, ור"י יוחנן סובר שר"א ור"ע נחלקו רק במשמעות דורשין, וכן אמר רב ששת שנחלקו במשמעות דורשין שהוא החליף את דברי ר"א לר"ע ואת דברי ר"א לר"י ודברי ר"י ודברי ר"א.

רבא שאל את ר"ע על מקרה שיש לו העלם טומאה ומקדש אמר ר"נ הרי יש כאן העלם טומאה וחיוב, שאל רבא הרי יש העלם מקדש וא"כ פטור אמר רב אשי שיש לברר אם הוא פורש בגלל שאומרים לו טמא אתה א"כ זה העלם טומאה ואם הוא פורש אם אומרים לו שהוא במקדש א"כ זה היה העלם מקדש, אמר לו רבינא הרי כשהוא פורש במקדש זה בגלל הטומאה וכן כשהוא פורש מהטומאה זה בגלל המקדש אלא אין לחלק והוא פטור.

שנו בבבביתא שאם יש שני שבילים אחד טמא ואחד לטהור והוא הלך בראשון ועדיין לא נכנס למקדש ואחר שעבר בשני הוא נכנס למקדש חייב ור"י פטר ור"ב בין יהיה פטור בכולם בשם ר"ש, יש להקשות שאם ר"ש פטר גם ברישא הרי הוא ודאי היה טמא, ורבא מבאר שמדובר שכשהלך בשני הוא שחש שכבר הלך בראשון והיה לו רק מקצת ידיעה ונחלקו שלת"ק מקצת ידיעה זה כידיעה שלימה ולר"ש זה לא כידיעה שלימה, אך יש להקשות שבמבירה שהלך בראשון והזהר ושם וטמא וא"כ נכנס לת"ק חייב ור"י פטר, וקשה מדוע לת"ק חייב הרי זה ספק ידיעה ור"י יוחנן אומר שמדובר כאן שעשו ספק ידיעה כידיעה ור"ב אומר שזה כדעת ר"י ישמעאל שאין צריך לדעת בתחילה, ויש להקשות במשטחם לגבי בבביתא בכלל ספק חלב ונודע שזה היה ספק חלב ואכל שוב ספק חלב ונודע סובר רבי שכמו שמביא חטאת על כל אחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד, ור"ש בין יהודה ור"א בין ר"ש אמרו בשם ר"ש שביבי רק אשם תלוי הוא שכתוב על שגגתו אשר שגג התורה רכתה הרבה שגגות לאשם תלוי אחד ואמר ר"ל שכאן שנה רבי ספק ידיעה מחלקת ור"י יוחנן אמר שכמו שיידיעה ואשם תלוי מחלקת בחטאת כך ידיעת ספק מחלקת לאשמות, ויש לומר שלא קשה מ' יוחנן שהוא אמר אצלינו שאכן עשו ספק ידיעה כידיעה אך לא בכל התורה כיון שלא כתוב כאן ידיעה אלא לומדים את זה מנועלם, אך בכל התורה לא עשו ספק ידיעה כיון שלומדים או הודע שצריך ידיעה מגורה, אך קשה מדוע ר"ל ביאר בבביתא שזה כר' ישמעאל והוא יכל להעמיד כרבי, ויש לומר שהוא רצה לחדש שר"י ישמעאל לא מצריך ידיעה בתחילה, אך קשה שפשוט שהוא לא מצריך שהרי ישטחו ונעלם מהפסוק ונעלם מהפסוק ונעלם מהפסוק, ויש לומר שהיו אומרים שר"י ישמעאל לא למד מהפסוקים אך הוא למד את זה מקבלה מחדש ור"ל שהוא לא מצריך כלל ידיעה בתחילה.

פרק שבועות שתיים

משנה יש שבועות שני אופנים שהן ארבע: הדיינו שנשבע שאוכל ולא אכל ושאלתי ושל לא אכלתי, במקרה שנשבע שלא יאכל והוא אכל לר"ע חייב ואמרו לו היכן מצאנו שאוכל כל שהוא אמר להם וכי היכן מצאנו מדבר שמביא קרבן ובכ"ז התורה מחייבת משום ביטול דיבורו א"כ גם כלל שהוא יש ביטול דיבורו, **גמרא** משמע במשנה שאוכל הכוונה שיאכל, ויש להקשות ששנינו שאם שבעה לא אוכל לך שבעה שאוכל לך לא שבעה שלא אוכל לך אסור, ואביי מבאר שודאי אם נשבע שאוכל הכוונה שיאכל זה תלוי, שבעה שאוכל בו לאכול והוא אומר שבעה שאוכל כוונתו שלא יאכל, **דף כ** המשנה שאמרה שכונתו שיאכל מדובר כולו מפצירים בו לאכול והבביתא מדברת כשמצפירים בו לאכול והוא אומר לא אוכל ולא אוכל וכוונתו שבעה שהוא לא יאכל, ורב אשי מבאר שיש לשנות שבעה שאי אוכל לך והחידוש הוא שלא נאמר שלשונו נתקלה לו ואין כוונתו לומר שאי אוכל, קמ"ל שכונתו לך.

שנו בבביתא שכאמר מבטא זה שבעה ואיסור הוא שבעה והאיסור של איסור אם נאמר שזה שבעה חייב ואם לא פטור ואמנם הבביתא מתחילה שאיסור הוא שבעה מבאר אביי שמבטא הוא שבעה ואיסור איסור אסור אסור שהתפסה בשבעה זה כמובא שבעה מפיו חייב ואם לא פטור, אך קשה שמבטא הוא שבעה ולומדים מהפסוק או נפש כי תשבע לבטא בשפתים וא"כ גם איסור הוא שבעה שלומדים מהפסוק כל נדר וכל שבעת איסור ואם נאמר שאיסור הוא התפסה בשבעה כמו שכתוב או אסרה איסור על נפשה שבבעה א"כ גם מבטא יש ללמוד מהפסוק לכל אשר יבטא האדם בשבעה, ואביי מבאר שמבטא הוא שבעה ולומדים מהפסוק ואם היה תחיה לאיש ונודיע עליה או מבטא שפתיא איסור אסרה על נפשה ולא כתוב שבעה א"כ היא אסרה עצמה במבטא, ורבא אומר שאבתת התפסה בשבעה זה לא כמובא שבעה מפיו וכוונה הבביתא שמבטא הוא שבעה ואיסור הוא שבעה, ואיסורו של איסור הוא בין נדר לשבעה ואם הוציאו בלשון נדר הוא נדר אם הוציאו בלשון שבעה הוא שבעה שכתוב בפסוק ואם בית אישה נדרה או אסרה איסור על נפשה בשבעה, ואביי ורבא נחלקו לומדים שאביי סובר שהתפסה בשבעה אחרת זה כמובא שבעה מפיו ולרבה הוא לא כמובא שבעה מפיו, ויש להקשות ממה ששנינו שאיסור האמור בתורה הוא מי שאומר הרי עלי שלא אוכל בשך ולא אשתה יין כיום מות אביו או כיום שמת פלוני או כיום שנהרג בו גדליה נא אחיקם או כיום שראה ירושלים בחורבנה הוא אסור ושמואל מבאר שמדובר כשהיה כבר נדר מאותו יום ולאביי זה מובן שכמו שמתפס בנדר זה נדר כך המתפס בשבעה זה נדר כך שבעה **עמוד ב** אך לרבא מובן ורבא מבאר בבביתא איזהו איסור נדר שהתורה אמרה היינו כשאמר שלא יאכל בשך ולא ישתה יין כיום מות אביו וכיום מות פלוני וכיום שנהרג פלוני ואמר שמואל שמדובר שכבר היה נדר מאותו יום כמו שכתוב איש כי ידור נדר הוא נדר בדבר הנדר, ויש

דף יז רבא מסתפק לגבי חיוב מלקות שכיין שנאמר שצריך שהיה הטמא בפנים ואין הבדל בין קרבן למלקות, או שזה רק בקרבן, והוא נאמר בתיקו.

עוד מסתפק רבא באופן שחלה עצמו באויר עורה האם חייב רק בשחיה שניתן להשתחוות בה וא"כ באויר שאינו יכול להשתחוות אינו חייב על השחיה, או שיש חיוב בשחיה בפנים גם כשאין אפשרות להשתחויה ונאמר בתיקו.

רב אשי מסתפק באופן שטימא עצמו במזיד האם נאמר שחייב רק כשהשהה בנטמא באונס ואם נטמא במזיד חייב גם כששלא שהה או שחייב רק בשחיה בין בנטמא באונס בין בנטמא במזיד, ונאמר בתיקו.

עוד מסתפק רב אשי לגבי זיור שנמצא בקרב אם חייב מלקות רק בשחיה כמו לגבי נטמא בעזרה או שרק בפנים אמר שהיה ובחזון חייב גם בלא שהה, ונאמר בתיקו.

רבא אומר שאם יצא בדרך קצרה פטור גם כשהלך עקב בצד אגודל ואפילו יצא כל היום, ורבא מסתפק אם שהיה מצטרפות כשהיה הפרדה במשך הליכתו וכן לפשוט ממה שרובא פטר בהלך עקב בצד אגודל כי רבא דיבר ששלא שהה,

אביי שאל את רבה באופן שהלך בדרך הארוכה כשעור שהיה הולך בקצרה האם זה שיעור זמן שפוטו בדרך יציאתו וא"כ כשהלך בארוכה כשעור יציאה של דרך קצרה פטור או שהפטור הוא דוקא בדרך קצרה ולא בדרך ארוכה, ורבא אמר שבבית הנהגה הדרך הארוכה להדחות אצלו, ורב זירא מקשה א"כ באיזה מקרה שנינו שטמא ששימש במיתה האם זה לא שהה אין עבר ואם הוא שהה הוא חייב כרת מצד שהייתו וזה מובן רק אם נאמר שדרך קצרה פוטרת א"כ יש מקרה שהוא אונס עצמו בדרך יציאתו וביתיים עבד עבודה ולא חייב כרת על שהייתו, **עמוד ב** אך אם נאמר שפטור רק כשהלך בדרך קצרה א"כ אין מציאות שיעבוד עבודה וא"כ כשעבד הוא חייב בגלל שהיה בטומאה, ואביי דוחה שניתן להעמיד כשהלך בקצרה והפך את הקרבן בצינורא על המזבח וכרב הונא שזו שהפך בצינורא חייב מיתה.

יש לדקוק בדברי רב הונא שאם זה לא היה מתעכל לולא הפכו ודאי חייב ואם היה מתעכל לולא הפכו מדוע חייב, ויש לומר שמדובר באופן שולולא הפך היה מתעכל בשתי שעות ור"ע שהפך זה מתעכל בשעה אחת, והחידוש הוא שקירוב העבודה נחשב עבודה.
ר' אשי אומר שחייב אמר שהוא רוצה לומר דבר אך הוא ירא מחביריו שמי שנטנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור שכתוב והבא אל הבית התורה אסרה רק דרך ביאה אך ירא אני מחבירי שא"כ נאמר שגם אם נכנס כולו עם חוטמו הוא יהיה טהור, ורבא אומר שאם נכנס בדרך קצרה הוא נטמא לא פחות מכלים שבבית הנהגה ולא יטמא כל אשר בבית, וכן שנינו שבגגות שבהיכל לא אוכלים קדשי קדשים ולא שוחטים שם קדשים בליהם וטמא שנכנס דרך גג להיכל פטור שכתוב ואל המקדש לא תבא והתורה אסרה רק דרך קצרה.

יש לדקוק על מה הולכים דברי המשנה זו היא מצות עשה שבמקדש שלא חייבים עליה ויש לומר שזה הולך על המשנה שאומרת שלא חייבים על עשה ולא תעשה שבמקדש ולא מביאים מפרט על עשה ולא תעשה שבמקדש אך חייבים על עשה ולא תעשה שבנדה והמשנה מפרטת זו היא שמצות עשה שבמקדש שלא חייבים אך חייבים על נדה באופן ששימש עם הטהורה והיא אמרה לו נטמאתי הוא חייב שביציאה יש לו הנאה כביאתו.

אביי אומר בשם ר' חייא בר רב שבמקרה של נדה במשנה חייב שתיים וכך אמר רבא בשם רב שמואל בר שבע בשם רב הונא שחייב אחד על הכניסה ואחד על הפרישה ומדקדק רבא שאם מדובר סמוך לוסתה והוא ת"ח אמנם על הכניסה חייב קרבן שהוא חושב שהוא יספיק לבעול קודם טומאתה אך מדוע הוא חייב קרבן על הפרישה הרי הוא מזיד,

דף יח ואם מדובר בעם הארץ מדוע חייב שתיים הרי זה כמו האוכל שתי יזתי חלב בהעלם לא שחייב אחד, ואם מדובר שזה לא סמוך לוסתה אם הוא ח"ח הוא לא יתחייב שעל הכניסה הוא אנוס ועל הפרישה הוא מזיד, ואם הוא עם הארץ הוא יתחייב את אחד על הפרישה כי בכניסה הוא אנוס, ורבא מבאר שמדובר בסמוך לוסתה ובת"ח לענין איסור סמוך לוסתה אך אינו ת"ח לענין שבעה אחר צריך לפרוש באבר מתי, ורבא מוכיח ששנינו חייב קרבן פרישה ונכניסה שבעה מדובר בפרישה ושנינו לגבי כניסה שאם נמצא דם על המפה שהוא קינח טמאים והוא חייב קרבן, ולכאורה מדובר סמוך לוסתה והחייב הוא על הכניסה ורבא א"כ בר מתנא רבא לרבא שמדובר בסמוך לוסתה והחייב הוא על הפרישה, ואין להקשות שכבר שנינו חיוב בפרישה ויש לומר שהחידוש הוא בנמצא על שלה טמאים וספקו פטורים מקרבן ואגב שכתבו נמצא על שלה כתוב גם נמצא על שלו, ורבינא מקשה אין ניתן לפרש שמדובר באין סמוך לוסתה ולענין פרישה הרי כתוב נמצא משמע שבעה אחר ביאה ולגבי פרישה אם נודע לו שנטמא קודם פרישה א"כ יש כאן ידיעה מתחילה, ורבא אמר לרבא אדא שישמע מה שאומר לו רבא אמר רב אדא אין ניתן לפרש לגבי כניסה הרי שנינו על המשנה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבים עליה ואם מדובר על כניסה זה מצות לא תעשה שבנדה, אמר רבא שיש לומר שחכם מילה במשנה ויש לשנות זו היא מצות לא תעשה שבנדה שחייבים עליה, ואם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופרש מיד זה מצות עשה שבנדה.

מה שכתוב במשנה שאם פרש מיד חייב א"כ קשה מה הוא צריך לעשות מבאר רב הונא בשם רבא שהוא נועץ י' צפרניו בקרקע עד שימות האבר וכך טוב לו, ורבא דייק מכאן שמשמש בעריות באבר מת פטור שבעה נאמר שחייב א"כ מה שפטורו לגבי לא נטמאתי כי הוא אנוס וא"כ נאמר שגם בפרש מיד יפטר כיון שזה בכלל האונס ואביי אומר שניתן לומר שמשמש עם חייב וכאן פטור מטעם אונס ובפרש מיד זה לא אונס כי היה לו לפרש בהנאה מוטעת והוא פרש בהנאה מרובה, ורבא בר רב חנן מקשה לאביי א"כ יש מציאות של דרך קצרה וארוכה בנדה **עמוד ב** ואנו שנינו רק לגבי מקדש אלא יש לומר שארוכה בקצרה שבנדה אינו דומה לנטמא במקדש כי הארון במקדש הוא הקצר בנדה והקצר במקדש הוא חיוב של הארון בנדה, ורב הונא בר נתן מקשה איך אמר אביי שזה אונס א"כ מדובר שזה לא סמוך לוסתה הרי לעיל ביאר אביי שחייב שתיים א"כ מדובר בסמוך לוסתה, ויש לומר שאביי אמר חייב שתיים הוא לא על המקרה של משתינו.

ר' יוחנן בן ר' יוסי בן לקוניא שאל את ר"ש בר ר' יוסי בן לקוניא מהיכן יש אזהרה לבעול נדה לקח ר"ש עפר וזרק בו הרי יש פסוק מפורש ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, אלא שאלתו היא מהיכן יש אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי שלא יפוש מיד וחזיקה למה מהפסוק ותהי נדתה עליו שאף בשעת נדתה היא תהיה עליו ומצאנו כאן עשה, ולא למד רבא מהפסוק לא תקרב זה כולל לא תפוש כמו שכתוב האומרים אליך אל תגש בי כי קדשתך.

ר' יאשיהו למד בבביתא מהפסוק והזרתם את בני ישראל מטומאתם ששני ישראל יפישו מנשותיהם סמוך לוסתה ורבה אומר ששיעורו הוא עונה, ור' יוחנן אמר בשם רשב"ל שמי שלא פורש מאשתו סמוך לוסתה אפילו יש לו בנים כבני אשתו הם מתים שכתוב והזרתם את בני ישראל מטומאתם והזדה בנדתה וסמוך לזה אחרי מות, ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שהפורש מאשתו סמוך לוסתה יהיה לו בנים זכרים שכתוב להבדיל בין

להקשות מדוע כתוב כיום שמת אביו הרי פשוט שלדברי שמואל שכבר היה נדרו מה משנה שאביו מת באותו יום, ויש לומר שיעקר החידוש הוא שכאמר כיום שנהגו בו גדליה שלא נאמר שכיון שממלא קא אסור באכילה אותו יום א"כ גם שכנדר על כך לא יחול הנדר וא"כ זה התפסה בנדר, ומ"ל שזה חל, ור' יוחנן סובר כרבא שרבינ אמר בשם ר' יוחנן שאם אמר מבטא לא אוכל לך או איסור לא אוכל לך זה שבועה.

ר' דמי אמר בשם ר' יוחנן שכשאמר אוכל ולא אוכל זה שבועת שקר והאזהרה על כך הוא מהפסוק ולא תשבע בשמי לשקר ואם אמר אכלתי ולא אכלתי זה שבועת שקר והאזהרה היא מהפסוק לא תשא את שם אלוהים לשוא ובקונמות עובר בלא חיל דברו, ויש להקשות ששינוי ששוא ושקר הם אחד ומשמע שאם שוא הוא לשבער א"כ גם שקר הוא בלשבער א"כ אכלתי ולא אכלתי זה שקר, ויש לחלק שכל אחד הוא קוננת ששקר הוא להבא ושוא לשבער ומה שכתוב אחד הם היינו לענין שביביבור אחד נאמר כמו ששינוי שזכור ושמו נאמר בדיבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, אך קשה שאמנם זכור ושמו נאמר בדיבור אחד ללמד כדברי רב אדא בר אבהה שנשים חייבות בקידוש היום ומדאורייתא שכיון שזכור והוקש לשמו והמצווה על השמר מצווה על זכור ונשים מצוות על שמירה על מצווה גם על זכירה, אך מדוע התורה הקשה שוא לשקר שאין לומר שכמו שלוקה על זה כך ילקה על זה שהרי פשוט שלוקה כיון שזה לאו, אך יש לומר שאם נאמר כדברי רב פפא לאביי שכתוב לא ינקא אף במלקות,

דף כ"א מ"ל כמו שתירץ אביי שר"ה לא ינקא אף ב"ד מלקים, ועוד יש לומר שהוקשו ללמד שכמו שמביא קרבן על שקר כך יביא קרבן על שוא וכו"ע שמחייב קרבן על להבא, ויש להקשות ששינוי איהו שבועת שוא אישע לשנות את הידוע לאדם ושבועת שקר הוא הנשבע להחליף ומשמע מה שהיה לשבער, ויש לומר שהכונה נשבע ומחליף.

רבין אמר בשם ר' ירמיה בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאכלתי ולא אכלתי זה שקר והאזהרה היא מהפסוק לא תשבע בשמי לשקר ואם אמר אוכל ולא אוכל עובר בלא יחל דברו, ושבועת שוא לא הנשבע לשנות את הידוע לאדם, ואמר רב פפא שדברי ר' אבהו לא נאמרו בפירוש אלא מכלל דבריו שרב אדיי בר אבין אמר בשם רב עמרם בשם ר' יצחק בשם ר' יוחנן שר' יהודה אמר בשם ר' יוסי הגלילי שלוקים על לאוים שבתורה רק כשיש בו מעשה ולא שאין בו מעשה לא לוקים חוץ מנשבע מימר ומקלל חברו בשם ור' יוחנן למד בשם רשב"י שנשבע לוקה מהפסוק לא תשא את שם אלוהים לשוא כי לא ינקא שקר ב"ד של מעלה לא מנקים אך ב"ד מלקים ומנקים אותו, ורב פפא הקשה לאביי אולי הכוונה לא ינקא כלל אף במלקות ואביי אמר שלא כתוב כי לא ינקא לבר אלא כתוב כי לא ינקא ה' שקר ה' לא ינקא אף ב"ד מנקים, ואמנם מצאנו שבועת שוא ושבועת שקר למד ר' יוחנן מורה על אלוהים לשוא ושתי פעמים אם אינו ענין לשבועת שוא ונתינת את זה לשבועת שקר, ור' אבהו דקדק בזה איך מדובר שבועת שקר שאם נשבע שלא יאכל ואכל א"כ זה לאו שיש בו מעשה ואם אמר שבועה שאוכל ולא אוכל ודאי לא לוקה כמו ששינוי שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר' יוחנן ור"ל סוברים שאינו לוקה, לר' יוחנן לא לוקה כי זה לאו שאין בו מעשה, ולר"ל לא לוקה כי זה התרתא ספק שאין שמה התרה, ור' אבהו ביאר שמדובר שנשבע על לשבער אכלתי ולא אכלתי,

וביאר רבא שהוא למד את זה שהשבועת שוא היא כשבועת שוא וכמו שזוהו על לשבער כך שיקר זה לשבער, והקשה ר' ירמיה ששינוי שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלתי חייב רק אחת וזה שבועת ביטוי שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה עולה ויורד ולכאורה באים מלעט אכלתי ולא אכלתי שלא ילקה, ויש לבאר שזה בא למעט רק מקרבן וכר' ישמעאל שחייב קרבן על העתיד לברא לאו זה לוקה, **עמוד ב'** אך יש להוכיח מהפסוק שכתוב זה היא שבועת שוא שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה פטור לכאורה זה בא למעט אכלתי ולא אכלתי שאינו לוקה, ויש לדחות שהכוונה זה היא שעל שגגתה פטור מקרבן אך אכלתי ולא אכלתי חייב קרבן על שגגתה כר"ע שמהייב לשבער כמו לשבוע, אך קשה שא"כ הרישא כר' שמעאל והסיפא כר"ע ויש לומר שכל הברייתא כר"ע וברישא לא מיעטו אכלתי ולא אכלתי מקרבן אלא למעט אוכל ולא אכלתי ממלקות אך חייב קרבן ומשמע למעט בלהבא שכשעוסקים בלהבא מיעטו אכלתי ולא מיעטו אכלתי.

הסתפקו בדעת ר"ע של משנתיו אם הוא סובר בכל התורה כר"ש שלא צריך שיעור ששינוי ש"ש מחייב בכל שהוא למכות והשיעור נאמר רק לענין קרבן ור"ע היה צריך לחלוק בכל המקומות והוא חלק כל לחוד ולדעת רבנן שאף שיש סברא שאם מפרש חייב יתיחייב גם בסתם קמ"ל שרבנן פטור, או שר"ע סובר בשאר איסורים כרבנן קמ"ל לגבי שבועה הוא חלק כיון שאם מפרש חייב מתחייב גם בסתם, ולכאורה יש להוכיח ממה שאמר לר"ע שיש מצאנו באוכל כל שהוא שחייב ואם נאמר שר"ע סובר כר"ש הוא היה צריך להוכיח שבאמת הוא אוכל כל שהוא אישע, ויש לומר שיתכן שר"ע אמר לש"ש רבנן שאמנם הוא סובר כר"ש אך הם יודו לגבי שבועה כיוון שחייב במפרש א"כ יתיחייב בסתם ואמרו לו חכמים שלא, ויש להוכיח ממה ששינוי שר"ע אמר שזכור ששרה פתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב והוא נאמר שר"ע סובר כר"ע מדוע צריך שיעור עוד ששינוי שבועת שוא אוכל אוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור"ש פטור ודקדקו בזה מדוע חייב הרי הוא מושבע ועומד בהר סיני וביארו רב ושמואל ור' יוחנן שמדובר כשהוא חולי בשבועתו דברים המותרים עם דברים האסורים ור"ל מבאר שמדובר במפרש חצי שיעור לרבנן או בסתם לר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא אם נאמר בכל התורה ר"ע כר"ש א"כ בכל שהוא הוא אסור אלא ודאי ר"ע סובר כרבנן.

אמרו לר"ע שלא מצאנו אוכל כל שהוא שחייב, יש להקשות הרי חייב במנלה ויש לומר שחייב מטעם בריה בהקדש לא אחייבים על כל שהוא אלא זה שזה פרוטה, ואין להוכיח ממה שמצאנו שחייב במפרש חצי שיעור בשבועתו כי זה ככריה לא לכאורה מצאנו שנשבע שלא יאכל עפר שחייב בכל שהוא,

דף כ"ב אלא ממה שר"ע לא הוכיח מעפר יש הפוטק את ספיקו של רבא שנשבע שלא יאכל עפר שחייב רק בכזית, ויש לדחות שלא הוכיחו מעפר כי אמרו לר"ע דברו שראוי לאכילה ומה שחייב בקונמות בכל שהוא כי זה כמפרש.

ר"ע הוכיח שלא מצאנו מדבר שמביא קרבן מלבד שבועה לכאורה מצאנו מגדף שחייב קרבן, ויש לומר שכונות ר"ע למדבר ואוסר ומגדף הוא מדבר חוטא, ואמנם מצאנו נזיר אך הוא לא מביא קרבן על דיבורו אלא כדי להחזירו ביין, ואמנם מצאנו הקדש אך יש לומר שלא מצאנו אוסר לעצמו שמביא קרבן והקדש אוסר לכל העולם ואין להוכיח מקונמות כי יתכן שר"ע סובר שאין מעילה בקונמות.

רבא אומר שנתקן בסתם אך הנשבע לכו"ע חייב בכל שהוא כי זה ככריה, ורבא מוסף שנחלקו בנשבע שלא יאכל אך אם נפרש שלא אטעום לכו"ע חייב בכל שהוא ולכאורה זה פשוט יש לומר שהחידוש הוא שלא נאמר שכונותו באמר שלא אטעום כמו שאנשים רביילים והיינו כשישעור.

רבא אומר שהחלוקת במשנה היא שבועה אך בקונמות לכו"ע חייב בכל שהוא שהוא נחשב מפרש כי הוא לא מזכיר שם של אכילה, ויש להוכיח ממה ששינוי ששני קונמות מצטרפים ושתי שבועות לא מצטרפים ור"מ סובר שקונמות כשבועות ואם נאמר שבקונמות חייב בכל שהוא מדוע צריך צירוף, ויש לדחות שמדובר באופן שאמר אכילה זו עלי קונם אכילה זו עלי קונם אך קשה א"כ איך זה מצטרף לרבי כל אכילה אין שיעור ויש לומר שמדובר באופן שאמר אכילה משתייהן עלי קונם, אך קשה א"כ לגבי שבועות מדובר באתו אופן ואם אמר שבועה שלא אוכל משתייהן מדוע על קשה מצטרף, ומבאר רב פנחס שלגבי שבועות מתוך שהן חלוקות לגבי קרבן הן לא מצטרפות אך קשה א"כ מה אומר ר"מ שקונמות כשבועות אין ניתן לדמות קונם לשבועה הרי בשבועות הן חלוקות למטות משא"כ בקונמות, ויש לומר שר"מ אמר להיפך שבועות קונמות והוא לא סובר את כזית רב פנחס, ורבינא שרב פנחס אומר שיש חלוקה להברייתא שחלקו ת"ק ור"מ בברה על קרבן שחייב רק שבוע פרוטה, אך לפ"ז יצא שרבינא

מעילה בקונמות, וקשה ששינוי שלר"מ אמר ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חבירו מעל ולכן יש לה פדיון ואם אמר ככר זו עלי הקדש הוא מעל וחבירו לא מעל ולכן אין לה פדיון **עמוד ב'** ולחכמים בין הוא בין חבירו לא מעל כי אין מעילה בקונמות, ויש לומר שיש להפוך שר"מ לא מעל שאין מעילה בקונמות ולחכמים הוא מעל ולא חבירו, אך קשה שבכרייתא הקודמת ר"מ אמר קונמות כשבועות שאם קונמות לא מצטרפים ומשמע שיש בהם מעילה והרי לר"מ אין מעילה בקונמות, ויש לומר שר"מ אומר לדבריהם של חכמים שלשיתא אין מעילה בקונמות אך לשיטתם שיש מעילה הם יודו שקונמות כשבועות, ורבנן סוברים שבשבועות יש את כזית רב פנחס בקונמות אין את כזיתו. **רבא** אומר שאם נשבע שלא יאכל עפר פטור ורבא מסתפק בנשבע שלא יאכל עפר בכמה חייב שהוא אלא לשון לא אוכל ובכל מקום אכילה בכזית או שזה דבר שאנשים לא אוכלים א"כ הוא מבוקר ולאסור עליו בכל שהוא.

רבא מסתפק בנשבע שלא יאכל חרצן בכמה חייב אם כונתו לכזית שהרי זה דבר שנאכל מע"ל וערבות או שזה דבר שלא אוכלים לבד א"כ כונתו לאסור בכל שהוא ושואר בחינה. **רב אשי** מסתפק בנזיר שנשבע שלא יאכל חרצן בכמה הוא מחייב שהרי נביתא הוא בכל מקרה נאסר מדאורייתא א"כ כונתו להשבע על פחות משיעור שמונתו לו מהתורה או שהוא אמר לשון לא אוכל וא"כ דעתו על כזית, ולכאורה יש להוכיח ממה ששינוי שנשבע שלא יאכל ואכל נבילת טריפות שקצים ורמשים חייב ור"ש פטור ודקדקו בזה הרי הוא ככר מושבע ועומד מהר סיני וביארו רב ושמואל ור' יוחנן שמדובר בכלל בשבועתו דברים המותרים עם דברים האסורים, ור"ל מבאר שמדובר במפרש לאסור חצי שיעור וכרבנן או בסתם לר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא, ולכאורה הוא מחייב מושבע ועומד מהר סיני על נבילה והוה חרצן לנזיר ומשמע שרק בפירוש חייב בחצי שיעור ובלי שפירש דעתו על כזית, אך לפ"ז יש לפשוט גם את ספיקו של רבא בנשבע שלא יאכל עפר שכונתו על כזית כי הרי נבילה היא כעפר והשבועה חלה רק בפירוש חצי שיעור ובלי שפירש דעתו על כזית, ויש לדחות שעפר אינו בר אכילה אך נבילה היא בת אכילה אלא שהאירה של האיסור רובץ עליו.

משנה אם נשבע שלא יאכל ואכל ושתה חייב אחת ואם אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתיים אם נשבע שלא אוכל ואכל פת חטים ופת שעורים ופת כוסמים חייב רק אחת אך אם נשבע שלא יאכל פת חטים ופת שעורים ופת כוסמים חייב על כל אחת ואחת, אם אמר שבועה שלא אשתה ושתה הרבה משקים חייב אחת ואם נשבע שלא אשתה יין שמן ודבש ושתה מכולם חייב על כל אחד ואחד, אם נשבע שלא אוכל ואכל אוכלים שאינם ראוים לאכילה ושתה משקים שאינם ראוים לשתיה פטור ואם נשבע שלא יאכל ואכל נבילות וטריפות ושקצים ורמשים חייב ור"ש פטור אם אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום והוא אכל נבילות וטריפות ושקצים ורמשים אשתו אסורה עליו. **גמרא** ר' חייא בר אבין אמר בשם שמואל שאם נשבע לא אוכל ושתה חייב ולומדים מסברא ומפוסק, הסברא היא שאדם אומר לחבירו אם נטעום מהו וזה נכנסים לאכול ולשתות, ומפוסק כדברי ר"ל ששתיה היא בכלל אכילה שכתוב ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגני תירושך ויצחקך,

דף כ"ג והרי תירוש הוא יין וכותרו עליו ואכלת, אך יש לדחות שניתן להעמיד באוכל יין ע"י אגירתו כמו שאמר רבה בר שמואל שאגירתו הוא מי ביטול תרד ואכסיגרון הוא מי ביטול כל הירקות ונותנים שם יין, ורב אחא בר יעקב למד מהפסוק ונתתה הכסף בכל אשר תאונה פנשך בבקר ובצפן וביין ובשכר וכו' ותכור ואכלת, ואין לדחות שגם כאן מדובר באכילת יין ע"י אגירתו כי כתוב שכר שוכר דבר שמשכר אך ניתן להעמיד בדבילה קעילית שהיא משתכח כמו ששינוי שאם אכל דבילה קעילית ושתה רבש וחלב ונכנס למקדש ועבר חייב, אך יש לומר שלומדים שכר שוכר מנזיר שמדובר ביין, ורבא אומר שיש להוכיח ממשנתיו ששתיה בכלל אכילה שהוא נשבע שלא יאכל ואכל ושתה חייב אחת וזה מובן אם שתיה בכלל אכילה שהתנה בא לחזש חטאיך רק אחת אך אם נאמר ששתיה לא בכלל אכילה מדוע המשנה כותבת ואכל ושתה והיה ניתן גם לכתוב ואכל ועשה מלאכה שחייב אחת, ואביי דוחה שאם נאמר ששתיה בכלל אכילה מדוע כתוב בהמשך שבועה שלא אוכל ולא אשתה ואכל ושתה חייב שתיים וכל שתיה כלולה באכילה מיד כשנשבע שלא יאכל הוא נאסר כבר בשתייה וכשהשיף ואמר שלא אשתה מדוע חייב עוד וכי אם אחד נשבע שלא אשתה הוא חייב שתיים, ורבא מבאר שמדובר שהוא נשבע שלא ישתה ואח"כ נשבע שלא יאכל ולא האכילה אינה בכלל השתיה, אך קשה שאם נאמר ששנשבע שלא יאכל ושלא ישתה ואכל ושתה חייב אחת א"כ המשנה יכלה לכתוב מיד שאם נשבע שלא יאכל ושלא ישתה ואכל ושתה חייב רק אחת וכל שכן בנשבע שלא אוכל לבר, אלא יש לומר שביסא מדובר שנשבע כמו שכתוב שלא אוכל ושלא אשתה שיוכל שבתחילה הוא אומר שלא אוכל ואח"כ שלא אשתה א"כ אוכל אוכל כונתו אכילה לבר, ורב אשי אומר שיש לדייק מהמשך המשנה שאמר שבועה שלא אוכל ואכל אוכלים שלא ראוים לאכילה ושתה משקים שאינם ראוים לשתיה פטור משמע שאם הם ראוים חייב והרי הוא נשבע ע"ש שלא יאכל, אך יש לדחות שבבבא הוה מדובר שאמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה.

המשנה אומרת שבנשבע שלא יאכל פת חטים ושעורים וכוסמים חייב על כל אחד, ויש להקשות שאולי כונתו לפטור עצמו בשאר פת שעורים, ויש לומר שא"כ היה לו לומר פת חטים ושעורים וכוסמים, ואין לומר שלא יאכל פת חטים ויש שמעט פת חטים לאכילה ושעורים וכוסמים לכוס שא"כ היה לו לומר פת של חטים ושל שעורים ושל כוסמים **עמוד ב'** אך קשה שאולי כונתו לפת שמעורת מכולם יש לומר שהיה לו לומר וכן של שעורים וכן של כוסמים, וממה שאמר פת חטים ופת שעורים א"כ כונתו לשבועה לכל אחד ואחד.

יש להקשות בסיפא שנשבע שלא ישתה יין שמן ודבש אולי נאמר שכונתו לפטור עצמו בשאר משקים ודוקא כפת כשאמר פת פת זה מיותר לחייב על כל אחד ואחד, ומבאר רב פפא שמדובר במנתיים לפניו והוא היה צריך לומר שבועה שלא אשתה את אלו ואין לומר שאז היה משמע שרק את אלו ואחרים כן כי הוא היה צריך להשבע שלא אשתה כגון אלו, ואין לומר שאז היה משמע כשיעור אלו ופתות מכך ויותר מכך אז פחות מכך כן אשתה אך יש לומר שהיא יכל לומר שבועה שלא אשתה מין אלו, אך יש לומר שאז היה משמע שרק מין אלו לא אשתה אך מאלו עצמם אשתה, ויש לומר שהיה לו לומר לא אשתה אלו ומינם, ורב אחא בר רב איקא מפרש שמדובר שחבירו מפצוי בו ששתה עמו יין שמן ודבש והוא יכל לומר שבועה שלא אשתה עמך ומדוע הוא צריך לפרט יין שמן ודבש א"כ כונתו לחייב על כל אחת ואחת.

שינוי לגבי שבועת הפקדון שתבע ממנו חטים ושעורים וכוסמים שיש לי בידך והוא נשבע שאין לך בידי כלום חייב רק אחת ואם אמר לו שבועה שאין לך בידי חטים ושעורים וכוסמים חייב על כל אחת ואחת ור' יוחנן אמר שפרוטה מכולם מצטרפת, ונתחלקו רב אחא ורבינא אם הוא חייב רק על הפרטים ואינו חייב עוד על הכלל או שחייב גם על הכלל, ויש להסתפק מה הדין כאן, ורבא אומר שדוקא לגבי פקדון יש צד לחייב גם על הכלל שהיא אם היה נשבע פעם אחת ונשבע שוב הוא היה חייב שתיים אך לגבי שבועת ביטוי היא חייב על הכלל לא היה חייב על הפרט כי הוא כבר מושבע ועומד.

יש להקשות במשנה מיניה וביה שאם נשבע שלא יאכל ואכל או שתה דבר שאינו ראוי לאכילה פטור ורבנן נבילות וטריפות שקצים ורמשים מהמשנה מחייבת, ויש לומר שבירשא מדובר בלגבי מדובר בסיפא מדובר במפרש, אך יש להקשות איך חייב במפרש הרי הוא מושבע ועומד מהר סיני ורב ושמואל ור' יוחנן ביארו שמדובר שהוא כולל דברים המותרים עם דברים האסורים, ור"ל מבאר שמדובר במפרש חצי שיעור לרבנן ולר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא גם בסתם, ומבין מדוע ר' יוחנן לא מבאר כר"ל כי הוא רצה לבאר לכר"ע אך מדוע ר"ל לא ביאר ר' יוחנן.